

контексті Л. Виготський зазначав наступне: «Це ж саме можна сказати й про будь-яке важливе відкриття у будь-якій області, коли воно виходить за межі цієї конкретної області, має тенденцію перетворюватися в пояснювальний принцип для всіх психологічних явищ й вивести психологію за межі її власних кордонів у більш широкій сфері знання» (Виготський, 1997) [4, с. 341].

В останні роки робляться спроби інтегрувати теорію Виготського в грецьку національну освітню політику. Колишній ректор Грецького педагогічного інституту стверджував, що «мистецтво викладати і вчитися - це адаптивна постійна рефлексія за такими параметрами: середовище навчання, методи навчання й педагогічні принципи - це має бути застосовано для вербального, аудіовізуального навчання у відповідності з висновками теорії *програмованого навчання* біхевіористичних підходів Скіннера, активного й конструктивного навчання та соціокультурного контексту Піаже, Виготського, Брунера» (Аллахіотіс, 2007) [1, с. 108-109].

Л. Виготський у своїй праці «Історичний сенс кризи психології» (1997) [4] критикував еkleктизм, запозичення різноманітності теорій з різним епістемологічним філософським фоном, механічними керівними принципами ЄС. Ця постійна модернізація грецької системи освіти включає в себе поступовий процес трансформації теорій навчання: від пасивного до активного запам'ятовування, від біхевіористичного до конструктивістського розвитку навчання з використанням посередництва вчителів, школи й позашкільних освітніх ресурсів (Халлак, 1999).

У контексті такої офіційної освітньої політики та модернізації шкільного curriculumу були використані кілька ідей Виготського, зокрема поняття Зони Найближчого Розвитку (ЗНР). Теорія Виготського представлена в цій системі в якості однієї з основних психологічних теорій, які можуть використовуватися для сприяння досягненню цих цілей. Згідно твердження координаторів програми «Інформаційні комунікаційні технології», теорія Виготського має два важливі застосування в галузі освіти. Першою аплікацією є кооперативне навчання в групах з різним рівнем кваліфікації. Другим використанням є застосування принципу скорочення участі дорослих й поступове взяття на себе відповідальності дітьми [3, с. 31].

У контексті грецького офіційного педагогічного дискурсу ЗНР представлена як фіксована, стабільна когнітивна схема, яка може бути пов'язана з іншими схемами інших педагогічних й психологічних теорій. Формальна освіта не дає можливості зрозуміти різні інтерпретації ЗНР й різноманітність підходів у соціально-культурно-історичній психології та теорії діяльності. Поняття ЗНР не є найважливішим й ця оригінальна ідея Виготського у відриві від інших понять культурно-історичної психології може неправильно інтерпретуватися. Включення нової ідеї в формальний офіційний навчальний план, таким чином, є способом знищити інноваційний характер цієї ідеї й перетворити у формальну, звичайну, рутинну, лінійну схему, де теорія Л. Виготського виступає, дидактичною моделлю і рецептом для викладання. Тим не менше, трактування вчителя як пасивного виконавця рецептів викладання, які були винайдені експертами без його активної участі, радикально відрізняється від культурно-історичної теорії. З точки зору критичного соціокультурного

дослідження учитель не може бути більше пасивним споживачем продуктів і рецептів інтелектуальної продукції «експертів» і стає активним соціальним суб'єктом, коли він зацікавлений не тільки у підготовлених теоретичних результатах (або «успішними» рецептах викладання), а й у дослідницькому процесі з метою отримання ним нових знань (Дафермос, 2002) [2].

Таким чином, теорія Виготського у Греції сьогодні визнана дидактичною моделлю і рецептом для викладання. Крім того, формальна освіта не дає можливості зрозуміти різні інтерпретації ЗНР й різноманітність підходів у соціально-культурно-історичній психології та теорії діяльності.

Література

1. Allahiotis S. Biology of education and education of interdisciplinary. Didactics of Physical Sciences and new technologies in education // *5th Conference Proceedings*. - Athens, 2007. - Vol.1. - Pp. 101-116.
2. Dafermos M. Cultural-historical theory of Vygotsky: Philosophical, Psychological and Pedagogical Aspects. - Athens: Atrapos, 2002. - 120 p.
3. Sampson G. P. Exporting language teaching methods from Canada to China / G. P. Sampson // *TESL Canada Journal*. - 1984. - № 1 (1). - Pp. 19-31.
4. Vygotsky L. The historical meaning of the Crisis In Psychology: a Methodological Investigation, in R. Rieber & J. Wollack (Eds.), *The Collected Works of L.S. Vygotsky*. - New York: Plenum Press, 1997. - Vol. 3. - Pp. 233 - 344.

ПРИЙМА Сергій Миколайович,
кандидат педагогічних наук, доцент,
проректор з наукової роботи
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана
Хмельницького
E-mail: andragogika@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ – АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

На сучасному етапі розвитку педагогічної освіти України, який характеризується інтеграцією до європейського освітнього простору, особливого значення набуває проблема загальнокультурного розвитку особистості як найважливішої цінності суспільства. Важливим фактором розвитку духовної культури українського народу та формування національної унікальності, запорукою високої культури міжнародних взаємин, вивчення культури інших народів і глибокого пізнання своєї є культурологічний складник професійно-педагогічної освіти.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях приділяється значна увага окремим аспектам і складникам професійно-педагогічної культури вчителя. Проте в умовах технологізації освіти особливої актуальності набуває проблема формування саме технологічної культури майбутнього вчителя, зокрема вчителя інформатики, як важливого складника його професійно-педагогічної культури. Аналіз наукових розробок з окресленої проблеми

засвідчує, що дослідження технологічної культури вчителя інформатики знаходяться на периферії наукового пошуку. Передусім відсутні роботи, в яких були б науково обґрунтовані саме поняття, зміст, система і чинники формування технологічної культури майбутніх учителів у процесі професійно-педагогічної підготовки.

Технологічна культура вчителя інформатики є складною, відкритою, соціально-економічною системою з комбінаторним керуванням, для якої характерні такі властивості, як загальність і абстрактність, множинність, цілеспрямованість, емерджентність, еквіпотенційність, синергізм. Функцією технологічної культури є здійснення професійно-педагогічної діяльності в умовах технологізації освіти, а системоутворювальним фактором є сама професійно-педагогічна діяльність. До основних складників технологічної культури вчителя інформатики віднесено технологічні цінності, алгоритмічний стиль мислення, специфічні норми поведінки та методи діяльності, технологічні знання, вміння і навички.

Акцентуємо увагу на тому, що технологічна культура є складником професійно-педагогічної культури як системи, що являє собою діалектичну інтегровану єдність технологічних цінностей, норм поведінки та методів діяльності, алгоритмічного стилю мислення, технологічних знань, умінь і навичок, що формується, реалізується і вдосконалюється у проєктувальній, конструктивній та організаторській діяльності, визначаючи її характер та рівень.

Процес формування технологічної культури студентів – майбутніх учителів інформатики складний і довготривалий. Він розпочинається під час навчання у вищому навчальному закладі та продовжується упродовж усього професійного становлення вчителя. Цей процес пов'язаний з видами діяльності студента в контексті його професійно-педагогічної підготовки. На основі аналізу вказаних видів діяльності виділено три етапи формування технологічної культури студентів вищих навчальних закладів – пропедевтичний, квазіпрофесійний і навчально-професійний.

Результати наукового пошуку дозволили обґрунтувати рівні сформованості технологічної культури (нормативно-репродуктивний, адаптивно-евристичний, творчий) та критерії їх визначення. У межах професійно-педагогічної культури як системи вищого порядку відносно технологічної культури виокремлено ще й такі її компоненти, як інформаційна, дидактична і методична культури, що становлять основу навколишнього середовища технологічної культури вчителя інформатики. Ці типи культури взаємопов'язані між собою, що дозволяє сформулювати цілісне уявлення про професійно-педагогічну культуру майбутнього вчителя.

Слід наголосити, що ефективність процесу формування технологічної культури у студентів-майбутніх учителів інформатики залежить від багатьох факторів, зокрема спеціальної організації навчально-виховного процесу, створення необхідних педагогічних умов, внесення змін і доповнень до змісту навчальних психолого-педагогічних і професійних дисциплін, введення спеціальних курсів, послідовної та систематичної роботи щодо формування окремих складників технологічної культури.

Важливого значення набуває організаційно-методичне забезпечення процесу формування технологічної культури майбутніх учителів інформатики, основу якого становлять засоби прямого і непрямого впливу. До засобів прямого впливу на формування технологічної культури майбутніх учителів інформатики віднесено дисципліни професійно-педагогічного циклу (педагогіка, основи педагогічної майстерності та методика навчання інформатики). Основу цілеспрямованого формування технологічної культури в студентів-майбутніх учителів інформатики становить зокрема авторський спеціальний курс «Технологічна культура вчителя інформатики». Непрямий вплив на формування технологічної культури було здійснено під час вивчення такої дисципліни професійного циклу, як «Технологія візуального програмування».

Отримані результати дозволили виокремити деякі напрями подальших досліджень: визначення педагогічних умов і засобів розвитку технологічної культури в системі післядипломної освіти, що особливо актуально в умовах запровадження неперервної освіти; дослідження особливостей формування технологічної культури викладача вищого навчального педагогічного закладу.

*САМКО Алла Миколаївна,
старший лаборант відділу
андрагогіки Інституту
педагогічної освіти і освіти
дорослих НАПН України
E-mail: andragogika@ukr.net*

ОСОБИСТІТЬ ВЧИТЕЛЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАУКОВИХ ШКІЛ

Однією з провідних форм організації науково-педагогічної спільноти є наукова школа. Цей феномен без жодного перебільшення справляє визначальний вплив на розвиток наукового педагогічного знання. Наукові школи впродовж багатьох років свого існування виступають як найважливіші форми розвитку науки, підготовки педагогічних і науково-педагогічних кадрів, яскравий приклад кооперації вчених, наукового співробітництва, а також інтеграції науково-дослідної й навчальної роботи, розробки й упровадження наукової продукції в практику.

Передусім зазначимо, що фундаментом зародження наукової школи є відомий учений, талановитий керівник, організатор, захоплений дослідницьким процесом. Зародження наукової школи – процес спонтанний, зумовлений особистістю лідера-дослідника, який має високий науковий статус, здатний усвідомлювати соціальні потреби в розвитку освіти, генерувати ідеї, концептуально мислити, спрямовувати діяльність наукового співтовариства на розроблення проблем освітньої теорії і практики.

Слід підкреслити, що лідером у науці може бути тільки творча особистість. За нашим переконанням, це повинна бути людина зі своїм особливим образом думок, прагненням досягнути суть предмета і йти далі. Чим більш